

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ПОРЯДОК ВІЛЬНОГО ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМАНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
вченою радою УДПУ
імені Павла Тичини
«27» серпня 2020 р. (протокол № 8)

Введено в дію згідно з наказом
№ 10 від «27» серпня 2020 р.

Ректор _____ проф. О. І. Безлюдний

1. Загальні положення

- 1.1. «Положення про порядок вільного вибору навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (далі – Положення) забезпечує реалізацію здобувачами вищої освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (далі – Університет) права на вибір навчальних дисциплін, передбаченого Законом України «Про вищу освіту» (пункт 15 частини першої статті 62).
- 1.2. Це Положення забезпечує умови для формалізації процедури:
- формування та доведення до здобувачів вищої освіти переліку навчальних дисциплін вільного вибору;
  - здійснення вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін із сформованого переліку;
  - організації подальшого вивчення обраних дисциплін (формування мобільних груп);
  - визначення результатів навчання за обраними дисциплінами.
- 1.3. Вибір здобувачем вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, що складає не менше як 25% загальної кількості кредитів ЄКТС, створює умови для досягнення ними таких цілей:
- поглибити професійні знання в межах обраної освітньої програми та здобути додаткові спеціальні професійні компетентності, у тому числі із здобуттям професійної кваліфікації (якщо це передбачено освітньою програмою);
  - поглибити свої знання та здобути додаткові загальні і загальнопрофесійні компетентності в межах спеціальності або споріднених спеціальностей і галузі знань;
  - ознайомитися із сучасним рівнем наукових досліджень у інших галузях знань та розширити або поглибити результати навчання за загальними компетентностями.

2. Порядок формування і вибору дисциплін

Положення передбачає такий порядок представлення та вибору вибіркового дисциплін:

1) подання кафедрами до відповідного деканату переліку дисциплін та їх описів або пакетів дисциплін, запропонованих для вільного вибору здобувачам у розрізі навчальних курсів (семестрів);

2) формування загального переліку дисциплін з описами, представлених кафедрами для вільного вибору студентам (по курсах і семестрах); складання інструкції для здобувачів щодо особливостей вибору дисциплін, реєстрації та формування груп для вивчення вибіркового навчальних дисциплін, а також їх обсягів і кількості у розрізі циклів для формування ІНПС на певний семестр. При цьому слід враховувати, що загальний обсяг дисциплін (обов'язкові та вибіркові) у семестрі має становити, як правило 30, а у навчальному році – 60 кредитів ЄКТС;

3) розміщення на сайті університету переліку запропонованих кафедрами вибіркового дисциплін і їх описів та доведення їх до відома здобувачів;

4) здійснення вибору здобувачами навчальних дисциплін зі сформованого переліку і формування мобільних груп здобувачів для вивчення вибраних здобувачами вищої освіти дисциплін по курсах, семестрах, кафедрах, факультетах, університету. Підготовка проєкту наказу ректора щодо формування списків мобільних груп здобувачів і організація вивчення вибіркового дисциплін;

5) формування індивідуальних навчальних планів здобувачів на наступний семестр і визнання результатів навчання з обраних дисциплін.

3. Методичне забезпечення організації вибору здобувача вищої освіти навчальних дисциплін

3.1. Кафедра несе відповідальність за якість викладання і належне методичне забезпечення вибіркового навчальних дисциплін, що пропонуються здобувачам вищої освіти для реалізації ними права вільного вибору. На вибір здобувачам пропонуються навчальні дисципліни, робочі програми яких були розроблені відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти з певної спеціальності (за наявності), Положення про робочу програму навчальної дисципліни, і затверджені у складі навчальних планів та / або внесені до Переліку вибіркового дисциплін Університету..

3.2. Відповідно до цілей, сформульованих у п. 1.3, здобувач може реалізувати свій вибір шляхом:

1) вибору з варіативної складової навчального плану спеціальності (освітньої програми), на якій навчається, спеціалізованого **пакету** дисциплін, який складається переважно з фахових дисциплін, що визначають спеціальну підготовку студента у межах обраної освітньої програми і спрямовані на здобуття ним певної спеціалізації та розширення можливостей працевлаштування. Досягнення передбачених вибіркового пакетом результатів навчання на певному рівні може бути підставою для рішення Екзаменаційної комісії щодо присвоєння випускнику професійної (додаткової) кваліфікації, у тому числі із врученням сертифікату. Якщо студент обрав спеціалізований пакет, він має прослухати *усі* дисципліни, що включені до нього. У випадку вибору студентом спеціалізованого пакету дисциплін із навчального плану (освітньої програми) *іншої* спеціальності, передбачена його **основним** навчальним планом і програмою професійна (додаткова) кваліфікація йому **не присвоюється**;

2) вибору **кількох** дисциплін із пакету, який включає переважно фахові для обраної освітньої програми дисципліни, що дозволяє досягнути поглибленого рівня знань і умінь в окремих розділах майбутнього фаху. Присвоєння професійної (додаткової) кваліфікації у цьому випадку також **не передбачається**;

3) вибору **однієї** дисципліни із переліку, що складається з кількох дисциплін, що пропонується на семестр;

4) вибору **окремих** дисциплін із обов'язкової або вибіркової частини навчального плану *іншої* освітньої програми того ж освітнього рівня;

5) вибору спеціалізованого **пакету** дисциплін із вибіркової частини навчального плану (освітньої програми) **того ж** освітнього рівня, але *іншої* спеціальності. У випадку такого вибору передбачена основним навчальним

планом і освітньою програмою професійна (додаткова) кваліфікація студенту *не присвоюється*;

б) вибору спеціалізованого *пакету* дисциплін із навчального плану *іншої* освітньої програми та *іншого* освітнього рівня. При цьому присвоєння будь-яких додаткових кваліфікацій *не передбачається*. Необхідною умовою такого вибору є погодження декана (або деканів відповідних факультетів, якщо дисципліна викладається на іншому факультеті);

7) вибору *окремих* дисциплін із вибіркового пакету або пакету обов'язкових дисциплін *іншої* освітньої програми *іншого* освітнього рівня. Необхідною умовою є погодження декана факультету / директора інституту (або деканів/директора відповідних факультетів/інституту, якщо дисципліна викладається на іншому факультеті/інституті);

8) вибору навчальних дисциплін в *іншому* закладі-партнері за умови реалізації здобувачем вищої освіти права на академічну мобільність або навчання за програмами подвійного диплома.

3.3. Здобувачеві вищої освіти може бути відмовлено у реалізації його вибору і запропоновано здійснити повторний вибір у таких випадках:

- якщо кількість здобувачів вищої освіти, які вибрали навчальну дисципліну чи пакет навчальних дисциплін, перевищує максимальну чисельність, встановлену відповідним факультетом / інститутом чи кафедрою. У цьому випадку перевага в першу чергу надається здобувачам, які навчаються на тій самій програмі, на тому ж факультеті/інституті, потім тим здобувачам, які *раніше* зареєстрували свій вибір;

- якщо кількість здобувачів вищої освіти, які вибрали спеціалізований пакет навчальних дисциплін, є меншою за встановлений в Університеті мінімум: 10 осіб – за освітнім рівнем молодшого бакалавра, бакалавра, 5 осіб – за рівнем магістра, 3 особи – за рівнем доктора філософії (ці обмеження не поширюються на ті випадки, коли певний спеціалізований пакет дисциплін вибрали усі здобувачі вищої освіти малочисельних груп, які навчаються за певною освітньою програмою);

- якщо кількість здобувачів вищої освіти, які здійснили одночасний вибір вказаної кількості дисциплін із пакету освітньої програми, на якій навчаються, є меншою за 15 осіб за освітнім рівнем молодшого бакалавра, бакалавра чи 10 осіб – за рівнем магістра та 5 осіб – за рівнем доктора філософії;

- якщо кількість здобувачів вищої освіти, які вибрали одну дисципліну із переліку вільного вибору, є меншою ніж 20 осіб. Ці ж вимоги поширюються на здобувачів вищої освіти, які скористалися правом вибору навчальних дисциплін із інших освітніх програм, якщо відповідні навчальні групи на цих програмах не були раніше сформовані на інших підставах;

- якщо наслідком вибору навчальної дисципліни здобувачем вищої освіти є передбачувано недостатня для присвоєння академічної кваліфікації кількість кредитів відповідного освітнього рівня;

- якщо наслідком вибору навчальної дисципліни здобувачем вищої освіти є перевищення встановленого максимуму кількості навчальних дисциплін, які здобувач може опановувати одночасно та/або кількості підсумкових (семестрових) форм контролю;

- якщо у результаті вибору навчальної дисципліни може передбачувано виникнути академічна заборгованість через відсутність необхідного рівня вхідних базових знань та умінь здобувача. У цьому випадку декан факультету, на якому навчається студент, може доручити відповідній кафедрі організувати для здобувача вхідний контроль базових знань, що мають передувати вивченню вибраної дисципліни.

3.4. У випадку, якщо здобувачеві вищої освіти відмовлено у здійсненому ним виборі із причин, наведених у пункті 3.3, йому надається можливість здійснити повторний вибір із переліку тих дисциплін (пакетів дисциплін), для вивчення яких уже сформовані мобільні групи (лекційні потоки), що відповідають встановленим вище вимогам.

3.5. Вибрані здобувачем вищої освіти навчальні дисципліни (пакети) затверджуються деканом факультету / дирекцією інституту, на якому навчається здобувач, як невід'ємна складова ІНП. Невиконання будь-якої з позицій ІНП є академічною заборгованістю. Зміна здобувачем вищої освіти свого вибору після його затвердження можлива лише за письмовим дозволом декана факультету / директора інституту; при цьому зміна вибраних дисциплін (пакетів дисциплін) після початку навчального семестру, в якому вони викладаються, не допускається взагалі. При прийнятті рішення за заявою здобувача вищої освіти стосовно зміни вибору навчальної дисципліни (пакету) декан факультету керується обмеженнями, вказаними в п. 3.3, і враховує потенційні негативні наслідки такої зміни для забезпечення надання освітньої послуги за вибором інших здобувачів вищої освіти.

3.6. Після реалізації здобувачами вищої освіти свого права на вільний вибір кафедри, дисципліни яких були вибрані здобувачами, можуть у виняткових випадках (наприклад, з огляду на тенденції розвитку галузі, зміни стандартів вищої освіти тощо) запропонувати здобувачам заміну однієї або кількох навчальних дисциплін іншими, за умови отримання згоди здобувачів, які вже вибрали ці дисципліни. Внесення таких змін не може порушувати вимоги щодо формування груп і потоків, наведені вище.

3.7. Якщо здобувач вищої освіти без поважних причин у встановлені терміни не здійснив вибір навчальної дисципліни (пакету), відповідні позиції ІНПС формуються за пропозиціями випускової кафедри і затверджуються розпорядженням декана факультету / директора інституту. Відмова здобувача виконувати сформований таким чином ІНПС є грубим порушенням навчальної дисципліни і здобувач відраховується з Університету за невиконання навчального плану.

3.8. За результатами вільного вибору дисциплін до Індивідуального навчального плану студента мають бути включені види навчального навантаження, сукупний (обов'язкова і вибіркова складові) обсяг яких (у кредитах ЄКТС) забезпечує виконання річного навчального плану (60 кредитів ЄКТС) і переведення його на наступний курс або допуск до підсумкової атестації. Сформована у результаті реалізації права здобувачів вищої освіти на вільний вибір дисциплін диспропорція у розподілі кредитів між семестрами не повинна перевищувати 20%. Останнє не стосується випадків, якщо здобувач навчається за програмами академічної мобільності або подвійного диплома.

3.9. Загальний обсяг обов'язкової і вибіркової складових ІНПС, незалежно від шляхів реалізації права на вільний вибір дисциплін, має відповідати освітній програмі, за якою навчається здобувач вищої освіти.

4. Порядок вибору студентами навчальних дисциплін

4.1. Терміни проведення процедури вільного вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін визначаються необхідністю своєчасного формування контингенту здобувачів у групи й потоки, а також якісного планування та організації освітнього процесу, його методичного й кадрового забезпечення.

4.1.1. Здобувачі вищої освіти другого і старших курсів здійснюють вибір навчальних дисциплін (пакетів), як правило, не пізніше початку весняного семестру, який передує навчальному року, під час якого заплановане їх вивчення. Єдиний графік цього процесу затверджується розпорядженням першого проректора.

4.1.2. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами, у яких вивчення дисциплін вільного вибору передбачено уже у першому навчальному році, здійснюють свій вибір упродовж перших двох тижнів навчання, для чого встановлюється відповідний графік, що затверджується розпорядженням першого проректора.

4.1.3. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами академічної мобільності або подвійного диплому, процедури вільного вибору дисциплін (пакетів) організуються у терміни і за порядком, передбаченими відповідними Угодами із закладами-партнерами.

4.2. Процедура вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін включає такі етапи.

4.2.1. *Перший* етап – ознайомлення здобувачів вищої освіти з порядком реєстрації та формування груп для вивчення вибірових навчальних дисциплін в Університеті, а також із особливостями присвоєння освітніх і професійних кваліфікацій за освітньою програмою, на якій вони навчаються.

Для здобувачів вищої освіти *денної* форми навчання:

- заходи першого етапу для здобувачів вищої освіти (крім першого року навчання) організуються упродовж перших чотирьох тижнів навчання з початку весняного семестру;

- здобувачі вищої освіти, для яких вивчення вибірових дисциплін заплановано на перший рік навчання, заходи усіх етапів здійснюють упродовж перших двох тижнів навчання.

Для здобувачів вищої освіти *заочної* форми навчання – під час настановних сесій.

4.2.2. *Другий* етап – ознайомлення здобувачів вищої освіти із переліками вибірових дисциплін і пакетів, які пропонуються для вибору освітньою програмою, за якою вони навчаються, а також іншими програмами. Ознайомлення може відбуватися з використанням інформації, розміщеної на

сайті Університетк, шляхом організації зустрічей з представниками кафедр, факультетів / інституту тощо.

4.2.3. **Третій** етап – запис здобувачів вищої освіти на вивчення вибіркового навчального дисциплін (пакетів). Для здобувачів вищої освіти *денної* форми навчання запис здійснюється одночасно в межах Університету за затвердженим графіком. Для здобувачів вищої освіти *заочної* форми навчання – за графіками, затвердженими факультетами в межах термінів, встановлених загальноуніверситетським графіком. Тривалість етапу не може перевищувати *два* тижні. Заяви подаються на кафедри, які забезпечують викладання вибраної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти подав відмінні заяви, дійсною вважається та, що подана останньою, але впродовж встановленого відповідним розпорядженням терміну.

4.2.4. **Четвертий** етап – опрацювання заяв здобувачів вищої освіти деканатами факультетів / директором інституту, перевірка контингенту і попереднє формування груп за спеціалізаціями (профілями підготовки), а також мобільних груп на вивчення окремих вибіркового дисциплін загальної підготовки.

Здійснюється відповідальними працівниками деканатів та кафедр (заступник декана, диспетчери, куратори груп, гаранті освітніх програм). За результатами цього етапу здобувачам вищої освіти, вибір яких не може бути задоволений з причин, перелічених у п. 3.3, повідомляється про відмову (із зазначенням причини) і пропонується зробити вибір із скоригованого (п. 3.4) переліку. Тривалість цього етапу не повинна перевищувати *п'яти* робочих днів.

4.2.5. **П'ятий** етап – повторний запис здобувачів вищої освіти на вивчення вибіркового навчального дисциплін /пакетів. Ця процедура здійснюється для здобувачів вищої освіти, яким з певних причин відмовлено у виборі дисципліни, за правилами, наведеними у пп. 3.4, зокрема для здобувачів вищої освіти денної форми – одночасно по всьому Університету, для здобувачів вищої освіти заочної форми – відповідно до затвердженого графіка заліково-екзаменаційних сесій. Тривалість цього етапу не більша ніж календарний тиждень.

4.2.6. **Шостий** етап – остаточне опрацювання заяв здобувачів вищої освіти деканатами, прийняття рішень щодо здобувачів, які не скористалися правом вільного вибору (пункт 3.7), перевірка контингенту і формування груп на спеціалізації (профілі), а також мобільних груп на вивчення окремих вибіркового дисциплін загальної підготовки.

Здійснюється відповідальними працівниками деканатів. Після перевірки і погодження обрані здобувачами вищої освіти дисципліни вносяться до їх індивідуальних навчальних планів, а списки груп здобувачів за спеціалізаціями (профілями) і списки мобільних груп подаються на затвердження деканам відповідних факультетів / інституту і до навчально-методичного відділу. Тривалість етапу – не більша ніж календарний тиждень.

5. Прикінцеві положення

5.1. Заяви студентів щодо дисциплін вільного вибору, розпорядження про формування груп зберігаються упродовж всього терміну навчання здобувача вищої освіти за відповідним освітнім рівнем.

5.2. У випадку поновлення, переведення здобувача вищої освіти чи допуску до занять після завершення академічної відпустки або зарахування для здобуття освітнього ступеня «бакалавр» на базі «молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста)» зі скороченим терміном навчання, за письмовою заявою здобувача вищої освіти і згодою випускової кафедри можливе перезарахування вибіркових дисциплін за рахунок фактично вивчених дисциплін із циклу вільного вибору.

5.3. Внесення суттєвих змін до порядку реалізації вільного вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін здійснюється лише за згодою органів студентського самоврядування Університету. У випадку, якщо запропоновані зміни звужують права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін, необхідне отримання згоди органів студентського самоврядування не менше як 2/3 структурних підрозділів Університету.

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор

А. М. Гедзик

Голова навчально-методичної ради
університету

В. В. Розгон

Начальник
навчально-методичного відділу

І. А. Денисюк

Юрисконсульт

О. М. Дудник

Розробник:

І.А. Денисюк (0973409696)

Додаток А

Процедура вибору дисциплін регламентується положеннями «Про порядок вільного вибору навчальних дисциплін студентами **УДПУ**».

Етапи, терміни їх виконання і виконавці етапів

№ з/п	Назва етапу	Термін виконання (до)	Виконавці
1	2	3	4
1	Подання до відповідного деканату переліку дисциплін (пакетів) для вільного вибору студентів у розрізі навчальних курсів (семестрів)	1 листопада	Кафедри
2	Подання до деканатів описів (робочих програм) вибіркового дисциплін (пакетів), запланованих студентам для вивчення	15 листопада	Кафедри
3	Формування загального переліку дисциплін з описами, представлених кафедрами для вибору студентам (по курсах і семестрах), і підготовка його до розміщення на сайті університету	1 грудня	Деканати
4	Складання інструкції для студентів щодо особливостей вибору дисциплін і формування Індивідуального навчального плану на навчальний рік	15 лютого	Деканати, гаранті освітніх програм
6	Розміщення на сайті університету інструкцій і переліку запропонованих дисциплін (пакетів) та їх описів (у розрізі кафедр)	1 березня	Інформаційно-комп'ютерний центр
7	Ознайомлення студентів з інструкціями, переліками вибіркового дисциплін (пакетів) та вибір навчальних дисциплін (пакетів)	1 квітня	Куратори студенти, зав. кафедр
8	Запис студентів на вивчення вибіркового дисциплін (пакетів)	1–15 квітня	Студенти, куратори груп
9	Опрацювання заяв студентів деканатами факультетів, перевірка контингенту студентів і попереднє формування груп за спеціалізаціями (профілями підготовки), а також мобільних груп на вивчення	15–22 квітня	Деканати, відповідальні інформаційної системи Університету

	вибіркових дисциплін загальної підготовки		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
10	Повторний запис студентів на вивчення вибіркових навчальних дисциплін (пакетів)	22–31 квітня	Студенти, куратори груп
11	Остаточне опрацювання заяв студентів факультетами, перевірка контингенту студентів і формування груп на спеціалізації (профілі), а також мобільних груп на вивчення окремих вибіркових дисциплін	1–15 травня	Деканати, відповідальні інформаційної системи Університету
12	Прийняття рішень щодо студентів, які не скористалися правом вільного вибору	15–20 травня	Деканати, зав. випускових кафедр
13	Підготовка проектів наказу ректора щодо формування списків груп студентів на вивчення вибіркових дисциплін	25 травня	Деканати факультетів
14	Формування індивідуальних навчальних планів студентів	1 червня	Деканати, куратори груп

Навчально-методичний відділ